

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi veronkantolain
4 a §:n ja valmisteverotuslain 36 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan veronkantolakia ja valmisteverotuslakia muutettavaksi siten, että verot maksetaan rahalaitoksiin, jolloin maksuvelvollinen vastaa maksamisesta mahdollisesti aiheutuvista kuluista. Ilman palvelumaksua suorituksia vastaanottavista maksupaikoista säädettäisiin valtiovarainministeri-

ön asetuksella. Tarkoituksena on, että tullihallinnon toimipaikat voisivat ottaa vastaan veroja, maksuja ja muita suorituksia palvelumaksutta.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan vuoden 2004 alusta.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja sen arviointi

Veronkantolaissa (611/1978) tarkoitettut ja sen nojalla kannettavat verot, maksut ja muut suoritukset voidaan veronkantolain 4 a §:n mukaan maksaa kantoajoista riippumatta rahalaitoksiin, postisiirtoliikettä välittäviin postitoimipaikkoihin ja valtion tilivirastoihin sekä muihin maksuliikkeestä huolehtiviin toimipaikkoihin sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

Veronkantolain nojalla valtionvero, kunnallisvero ja kirkollisvero sekä vakuutetun sairausvakuutusmaksu kannetaan yhtenä verona yhdessä. Veronkantolain säännöksiä veron maksamisesta sovelletaan myös muun muassa perintö- ja lahjaveron, arvonnalisäveron, varainsiirtoveron, kiinteistöveron, eräistä vakuutusmaksuista suoritettavan veron, arpa-jaisveron, ennakoperinnässä suoritettavan ennakon sekä muun suorituksen ja ennakonpidätyksen kanton.

Eräiden verojen maksupaikoista ja tiedonsiirtokorvauksista annetussa valtiovarainministeriön päätöksessä (72/1996) määrätään verojen maksupaikoiksi pankit, postisiirtoliikettä välittävät postitoimipaikat ja lääninhallitus. Samalla päätöksellä ministeriö on määrännyt valmisteverotuslain (1469/1994) 36 §:n nojalla, että valmisteverotuslaissa tarkoitettut verot ja maksut sekä asiakirjasta suoritettava leimavero maksetaan pankkiin tai

postisiirtoliikettä välittävään postitoimipaikkaan. Myös arvonnimistä suoritettavasta verosta annetun lain (1388/2001) 5 §:n mukaan veron maksupaikasta määrää valtiovarainministeriö.

Ajoneuvohallintokeskuksen kantamien ajoneuvoverosta annetun lain (1111/1996) ja moottoriajoneuvoverosta annetun lain (722/1966) mukaisien suoritusten maksaminen on keskitetty pankkeihin. Ajoneuvoverosta annetun lain 13 §:n valtuutussäännöksen nojalla asiasta on annettu valtiovarainministeriön päätös ajoneuvoveron kannosta (1314/1997) samoin kuin moottoriajoneuvoverosta annetun lain 24 a §:n nojalla valtiovarainministeriön päätös varsinaisen ajoneuvoveron kannosta, maksupaikoista ja suorittamisesta (12/1996). Veron voi edellä tarkoitettujen päätösten mukaan maksaa myös laskunmaksuautomaatilla tai yritys- tai kotipääteellä.

Suomessa maksuliikenteen hoitaminen rahalaitosten välityksellä yleistyi kansainvälisesti vertaillen varhain. Veroja on maksettu pääsääntöisesti tilisiirtein jo 1940-luvulta asti. Pankkien käsittelemistä noin 600 miljoonasta vuotuisesta maksutapahtumasta verojen osuus on yli 10 miljoonaa maksutapahtumaa vuodessa. Yli 99 prosenttia veroista maksetaan nykyisin rahalaitosten kautta. Käteisenä tapahtuvien veronmaksujen osuus on jatkuvasti supistunut, ja maksutapahtumien koko-

naismäärään nähden vain harvat kansalaiset haluavat maksaa veronsa käteisellä. Ongelmana on kuitenkin nähty rahalaitosten palvelujen maksullisuus. Postin ja silloisen Leonia Pankin yhteistyösopimus postisiirtoliikkeen käyttämisestä päättyi vuoden 2000 lopussa. Tämän jälkeen lääninhallitusten toimipisteet, joita on tällä hetkellä koko maassa 11, ovat olleet ainoita käteissuorituksia maksutta vastaanottavia maksupaikkoja. Verohallinnosta kerättyjen tietojen mukaan käteisenä lääninhallituksen toimipisteisiin maksettujen verojen määrä on jatkuvasti alentunut. Vuonna 2000 maksutapahtumia oli 28 000 kappaletta, jolloin myös pääkaupunkiseudulla oli veroja vastaanottava lääninhallituksen toimipaikka.

Rahalaitoksiin maksettaessa korvaukset vaihtelevat kalleimmillaan noin kuudesta eurosta hyvinkin alhaiseen hintaan, josta asiakas ja pankki ovat sopineet. Valtion varoista korvattiin pankeille verojen vastaanottamisesta ja siirtämisestä aiheutuvia kustannuksia 1990-luvulle asti. Korvausten maksamisesta luovuttiin sen jälkeen, kun kilpailua rajoittaneesta rahalaitosten yhtenäisestä tariffioinnista oli luovuttava. Eri suuruisten korvausten maksamista ei pidetty perusteltuna eikä teknisesti mahdollisena. Verohallinto korvaa pankeille vain maksuliikkeeseen, lähinnä konkieliseen tiedonsiirtoon liittyviä kustannuksia. Mahdolliset palvelumaksut asiakas suorittaa itse. Varsinaisen veron lisäksi maksettavaksi voi siten tulla muukin suoritus.

Lääninkassoista luopumista verojen maksupaikkoina on pidetty aiheellisenä jo useiden vuosien ajan taloudellisista syistä. Lääninhallituksilla on toimintojen sisäiseksi järjestämiseksi itsenäinen päätösvalta. Lääninuudistuksen jälkeen lääninhallitusten veroja vastaanottavien toimipisteiden määrää on vähennetty siten, että esimerkiksi Etelä-Suomen läänin alueella verojen käteismaksuja vastaanotetaan enää Hämeenlinnassa. Tekniset seikat ovat osaltaan vaikuttaneet maksupaikkojen vähentymiseen, sillä olemassa olevien kassojen käytössä ei ole rahalaitosten ja ulosottoviranomaisten käyttämiä automaattiseen tietojenkäsittelyyn pohjautuvia maksuliikeratkaisuja vastaavaa ratkaisua. Maksutapahtumien vähäisyyden vuoksi on katsottu, ettei maksupaikkojen rakentaminen ole perusteltua.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on kiinnittänyt asiaan huomiota. Kannanotossaan hän on todennut, että vaihtoehtoisesti olisi joko järjestettävä mahdollisuus maksaa verot rahalaitoksiin ilman palvelumaksua taikka valtion tilivirastoissa tai muissa palvelupisteissä tulisi olla riittävät edellytykset ottaa vastaan verosuorituksia ilman suorittamiseen liittyviä kuluja. Jos näitä toimenpiteitä ei toteuteta, asiantilan jatkuminen on oikeuskanslerin mukaan ristiriidassa lain kanssa. Oikeudelliselta kannalta asiassa voitaisiin oikeuskanslerin mukaan edetä siten, että lakiin otettaisiin yksiselitteinen säännös siitä, että verovelvolliset voidaan määrätä maksamaan veronsa rahalaitoksiin ja samalla suorittamaan niiden perimä palvelumaksu.

Asiaa selvitti valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön yhteinen työryhmä, jonka muistiossa (sisäasiainministeriön julkaisu 11/2001) on tarkasteltu vaihtoehtoina rahalaitosten, lääninkassojen, ulosottoviranomaisten, verohallinnon ja tullilaitoksen toimipisteiden käyttämistä maksupaikkoina. Työryhmä ei pitänyt rahalaitoksia koskevaa vaihtoehtoa suositeltavana. Myöskään valtiovarainministeriö, jossa työryhmän ehdottamien vaihtoehtojen toteuttamiskelpoisuutta arvioitiin tarkemmin, ei pitänyt mahdollisena yleisen verojen palvelumaksuttomuuden järjestämistä rahalaitoksissa tai vastaavissa. Palvelumaksujen korvaaminen rahalaitoksille ei kohteile verovelvollisia tasapuolisesti, ja toisaalta palvelumaksujärjestelmien monimutaisuus ja vaikeaselkoisuus aiheuttavat merkittäviä teknisiä vaikeuksia. Myös kustannusvaikutukset valtiolle muodostuisivat tunnuviksi, määräksi on arvioitu 20–35 miljoonaa euroa. Kaikille pankeille säädösten avulla määritetty hinnoittelu olisi puolestaan kilpailua rajoittava tekijä.

Myös muissa vaihtoehtoissa ilmeni eri tasoisia ongelmia. Verohallinnon toimipisteillä ei ole olemassa olevaa kassaverkostoa eikä valmiuksia käteismaksujen vastaanottoon. Lääninhallitusten toimipisteiden hyödyntäminen vaatisi huomattavan suurien kustannuksien muun muassa järjestelmän uudistamiseksi. Ulosottoviranomaisten nykyinen tilitysmenettely ei sovellu verojen välitykseen eikä viranomaisen omien tehtävien hoitamiseksi kehitetty toimintaympäristö tarjoa perustaa

selkeälle yhteiselle tilitysjärjestelmälle. Tullilaitoksella on tällä hetkellä parhaimmat mahdollisuudet maksuverkoston luomiseen.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Rahalaitokset ovat yleisimpiä ja eniten käytettyjä verojen maksupaikkoja. Samalla ne tarjoavat maksajalle helpoimman maksutavan. Esityksessä ehdotetaan, että lailla säädettäisiin verojen maksamisesta rahalaitoksiin ja siitä, että maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Maksaja voisi edelleenkin valita maksutavan nykyisin käytävissä olevista vaihtoehdoista, ja samalla laista kävisi selvästi ilmi, että maksaja huolehtisi itse valitsemaansa maksutapaan mahdollisesti liittyvistä palvelumaksuista. Säännöstä ehdotetaan samalla ajanmukaistettavaksi vanhentuneiden viittausten osalta.

Lisäksi lakiin ehdotetaan otettavaksi valtuussäännös, jonka mukaan valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä verojen maksupaikoista, jotka ottavat verosuorituksia vastaan perimättä maksua suorittamisesta aiheutuvista kuluista. Tämä täydentävä säännös luo olosuhteet sille, että veroja voisi jatkossakin maksaa käteisellä ilman suorittamiseen liittyviä kustannuksia. Kansalaisten tasapuolisen kohtelun kannalta maksupaikkaverkoston on oltava tarpeeksi kattava ja ulottuttava koko valtakunnan alueelle. Tarkoituksenmukaista on myös käyttää olemassa olevia järjestelmiä, jolloin mahdollisimman vähin julkisin kustannuksin luotaisiin kohtuulliset mahdollisuudet verojen suorittamiseen ilman palvelumaksuja.

Tarkoituksena on, että tullilaitoksen toimipisteistä luotaisiin maksupaikkojen verkosto lääninhallituksen veroja vastaanottavien toimipisteiden tilalle. Tullilaitoksella on laaja piirihallinto, ja sen toimipaikkoja käyttämällä tavoitteeksi voidaan asettaa vähintään lääninuudistusta edeltänyttä tilannetta vastaava maksupaikkaverkosto. Tullilaitoksen toimipaikkojen käyttöön on tulossa uusi atk-perusteinen kassajärjestelmä, joka on kohtuullisin kustannuksin muutettavissa siten, että verohallinnolle ja Ajoneuvohallintokeskukselle suoritettavia veroja voidaan välittää sitä käyt-

täen. Yksittäisen maksutapahtuman aiheuttama kustannus valtiolle muodostuisi alhaisemmaksi kuin veron suorittaminen läänin-kassan kautta.

Valtiovarainministeriön käynnistämien jatkoselvitysten pohjalta Verohallituksen, Tullihallituksen ja Ajoneuvohallintokeskuksen yhteistyönä on kevästä 2003 suunniteltu ja valmisteltu sellaisen verojen käteismaksujärjestelmän toteuttamista, jossa verohallinnon kantamia veroja voitaisiin maksaa käteisenä ilman palvelumaksua tullilaitoksen erikseen nimettäviin toimipisteisiin ja maksut voitaisiin välittää tullilaitoksesta verohallintoon. Asiaa on valmisteltu niin, että järjestelmä voitaisiin ottaa käyttöön mahdollisuuksien mukaan jo vuoden 2004 alusta. Valmistelu on tukenut vastaavan toiminnon käyttöönottamista myös tullilaitoksen ja Ajoneuvohallintokeskuksen välillä.

Tullin maksupaikkojen lukumääräksi on kaavailtu noin 15 maksupaikkaa, ja ne aloittaisivat toimintansa, mikäli mahdollista jo vuoden 2004 alussa. Tarkoituksena on, että toimipisteet ottaisivat vastaan verojen käteis-suorituksia niin kauan kuin toimipisteessä on kassajärjestelmän käyttöä edellyttäviä tullin omia toimintoja. Automaattiseen tietojenkäsittelyyn liittyvien teknisten syiden vuoksi Ajoneuvohallintokeskuksen kantamia veroja ja maksuja voidaan kuitenkin maksaa näissä toimipisteissä vasta toukokuun dussa 2004. Asia liittyy myös ajoneuvoverolakia koskevan uudistuksen toteutumiseen. Siirtymävaiheessa myös nykyisin maksuja vastaanottavat lääninhallitusten toimipisteet olisivat käytettävissä.

Tarkoituksena on, että Ahvenanmaalla lääninhallitus toimisi vastaisuudessa nykyisellä palvelurakenteellaan. Verojen maksupaikkatyöryhmän muistioista käy ilmi, että Ahvenanmaan lääninhallitus huolehtii muun muassa ajoneuvoveron maksuunpanosta Ahvenanmaan maakunnan alueella. Lääninhallitus ottaa vastaan myös käteis-suorituksia kassaan. Myös Ahvenanmaalla ajoneuvoveron voi maksaa pankkiin. Käteisellä ajoneuvo- tai dieselveronsa lääninhallitukseen maksavia asiakkaita on Ahvenanmaallakin perin vähän, samoin muiden verojen käteismaksajia. Veron käteismaksun vastaanotto ei ole siellä kuitenkaan erillinen ongelma, koska muukin

suora yleisöpalvelu on joka tapauksessa järjestettävä yhteen pisteeseen.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan muutoksia veronkantolakiin ja valmisteverotuslakiin.

Veronkantolain 4 a §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että maininta posti- ja tulli- ja välittävistä postitoimipaikoista, valtion tilivirastoista ja muista maksuliikkeen huolehtivista toimipaikoista verojen, maksujen ja muiden suoritusten maksupaikkoina poistettaisiin. Säännöksen mukaan maksupaikkoina toimitettiin rahalaitokset, jolloin maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Valtiovarainministeriön asetuksella säädettäisiin niistä verojen maksupaikoista, jotka ottavat verosuorituksia vastaan lisäkuluista. Nykyistä periaatetta, jonka mukaan rahalaitokset voivat vastaanottaa verosuorituksia sekä veron kantoaikana että sen jälkeen, ei tässä yhteydessä ole tarkoitus muuttaa. Verohallitus nykyiseen tapaan määrittäisi maksamisen yhteydessä ilmoitettavista yksilöintitiedoista ja muusta menettelystä.

Valmisteverotuslain 36 §:ää ehdotetaan muutettavaksi yhdenmukaisesti veronkantolain kanssa. Valmistevero ja muut valmisteverotuslaissa tarkoitetut verot ja maksut maksettaisiin rahalaitoksiin, jolloin maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Ilman kuluja myös valmisteverotuslain mukaiset suoritukset voisi maksaa niissä maksupaikoissa, joista säädettäisiin edellä tarkoitettussa valtiovarainministeriön asetuksessa. Erikseen annettavaan hallituksen esitykseen ajoneuvoverolain sisällytettäisiin vastaavanlainen säännös.

3. Vaikutukset

3.1. Esityksen yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotettu menettely parantaa erityisesti sellaisten verovelvollisten mahdollisuuksia palvelumaksuttomaan verojen suorittamiseen, jotka eivät voi hyödyntää kustannuksiltaan edullisempia automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvia maksutapoja. Tullihallinnon toimipisteverkoston hyödyntäminen turvaa kansalaisille vähintään yhtä tasapuoli-

sen palvelun kuin nykyisellään.

3.2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Tullihallinnon hoitaman järjestelmän perustamiskustannukset ovat arviolta 232 000 euroa. Tästä tullihallinnon osuus on noin 131 000 euroa, verohallinnon 59 000 euroa ja Ajoneuvohallintokeskuksen 52 000 euroa. Arvioitaessa yksittäisen maksutapahtuman käsittelykustannuksiksi 2 euroa ja tapahtumien lukumääräksi 50 000, päädytään noin 100 000 euron vuotuisiin kustannuksiin. Tämä olisi enintään puolet niistä kustannuksista, joita vastaava lääninkassavaihtoehto aiheuttaisi.

4. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkатыönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä Verohallituksen, Tullihallituksen ja Ajoneuvohallintokeskuksen kanssa.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Eduskunnalle erikseen annettavaan hallituksen esitykseen ajoneuvoverolain sisällytettäisiin tässä laissa ehdotettua sääntelyä vastaava sääntely, jonka mukaan vero on maksettava rahalaitokseen tai muuhun maksuja vastaanottavaan toimipisteeseen sen mukaan kuin veronkantolaissa tai sen nojalla säädetään.

6. Tarkemmat säännökset

Lainmuutoksen johdosta eräiden verojen maksupaikoista ja tiedonsiirtokorvauksista annettu valtiovarainministeriön päätös tulisi korvata uudella valtiovarainministeriön asetuksella.

7. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivästä tammikuuta 2004.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

veronkantolain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä elokuuta 1978 annetun veronkantolain (611/1978) 4 a §:n
1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1121/1996, seuraavasti:

4 a §

Edellä 1 §:ssä tarkoitetut verot, maksut ja muut suoritukset maksetaan rahalaitoksiin. Maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä maksupaikoista, jotka ottavat suorituksia vastaan perimättä maksua suoritamisesta aiheutuvista kuluista. Verohallitus

määrittää maksamisen yhteydessä ilmoitettavista yksilöintitiedoista ja noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.

2.

Laki**valmisteverotuslain 36 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun valmisteverotuslain (1469/1994) 36 §:n
 1 momentti seuraavasti:

36 § Valmistevero ja muut tässä laissa tarkoitetut verot ja maksut maksetaan rahalaitoksiin. Maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä maksupaikoista, jotka ottavat	suorituksia vastaan perimättä maksua suorittamisesta aiheutuvista kuluista. _____ _____ Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ . _____
---	---

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Toinen valtiovarainministeri *Ulla-Maj Widenroos*

Liite
Rinnakkaistekstit

1.

Laki

veronkantolain 4 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä elokuuta 1978 annetun veronkantolain (611/1978) 4 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1121/1996, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 a §

Edellä 1 §:ssä tarkoitetut verot, maksut ja muut suoritukset voidaan kantoajoista riippumatta maksaa rahalaitoksiin, postisiirto-liikettä välittäviin postitoimipaikkoihin ja valtion tilivirastoihin sekä muihin maksuliikkeestä huolehtiviin toimipaikkoihin sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää. Verohallitus antaa määräykset maksamisen yhteydessä ilmoitettavista yksilöintitiedoista ja noudatettavasta menettelystä.

Ehdotus

4 a §

Edellä 1 §:ssä tarkoitetut verot, maksut ja muut suoritukset maksetaan rahalaitoksiin. Maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä maksupaikoista, jotka ottavat suorituksia vastaan perimättä maksua suorittamisesta aiheutuvista kuluista. Verohallitus määrää maksamisen yhteydessä ilmoitettavista yksilöintitiedoista ja noudatettavasta menettelystä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**valmisteverotuslain 36 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun valmisteverotuslain (1469/1994) 36 §:n
 1 momentti seuraavasti:

36 §

Valmistevero ja muut tässä laissa tarkoitetut verot ja maksut voidaan maksaa posti-
 siirtoliikennettä välittäviin postitoimipaikoihin ja rahalaitoksiin sen mukaan kuin
 valtiovarainministeriö määrää.

36 §

Valmistevero ja muut tässä laissa tarkoitetut verot ja maksut *maksetaan rahalaitoksiin. Maksaja vastaa maksamisesta aiheutuvista kuluista. Valtiovarainministeriön asetuksella säädetään niistä maksupaikoista, jotka ottavat suorituksia vastaan perimättä maksua suorittamisesta aiheutuvista kuluista.*

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 20 ____ .